

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

An ad hæreticos furum & latronum ingressus pertineat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

Cum enim oves laudentur, quod alienos non audierint, de Prophetis accipi verba Christi non possunt, Eos Christus in nomine suo venisse alibi confirmat. Alij ad omnes falsos doctores extendunt, & vim oppositionis collocant in verbo, venerunt: Nam sua sponte venerunt, non missi legitime auctoritatis. Ideoq; more luporum sine ullo iure, metâ cupiditate prædæ, & nocendi libidine venerunt. August. l. 2. c. 4. citato, ita respondet Manichæis. p. 260. Illud quoq; ait, dixisse Dominum: Ego sum ianua ovium: Omnes alij qui ante me venerunt fures sunt & latrones. Venisse quippe hoc loco intelligi voluit illos qui missi non fuissent: Quos arguit etiam iheremias, dicens: Hæc dicit Dominus de Prophetis, qui Prophetant in nomine meo, & ego nō misi eos. Illi autem, quos infans iste blasphemavit, à Domino missi sunt, non sponte venerunt. Quos & Dominus per parabolas quidem, sed apertissimè significat one declarat, ubi dicit.

Idem tractatu 45. in Joannem, alias interpretationes addit, p. 16. Quid est hoc Domine, omnes quotquot venerunt? Quid enim? tu non venisti? sed intellige. Omnes quot quot venerunt dixit, viq; præter me. Recolamus ergo. Ante advenitum ipsius venerunt Prophetæ, nunquid fures & latrones fuerunt? Absit, non præter illum venerunt, quia cum illo venerunt. Venturus præcones præmittebat, sed eorum corda quæ miserat, possidebat. Vultis nosse quia cum illo venerunt, qui est ipse semper? Carnem quippe accepit ex tempore. Quid est ergo semper? In principio erat verbum. Cum illo ergo venerunt, qui cum Verbo Dei venerunt. Ego sum, inquit, via & veritas & vita: si ipse est veritas, cum illo venerunt qui vera es fuerunt. Qui quot ergo præter illum, fures sunt & latrones, id est, ad furandum & occidendum.

§. 2. Potest & alio fieri modo illa restrictio. Nempe omnes qui ascenderunt aliunde, non intrantes per ostium esse fures & latrones: quæ Chrylologi & Augustini interpretationes coniungit: & signum clarum est, vnde oves cognoscant lupum esse, qui effracto pariete ingreditur, non per ostium. Nam oves apertio ostio non terrentur, sed si aliunde, insueâ aperta irruptio fiat. Atq; hæc sunt veræ interpretationes, minus ad rem illi, qui poni præteritum pro futuro arbitrantur. Fures aliqui falsos doctores, latrones, tyrannos interpretantur, verum sunt iidem: nam furantur, ut sibi machent, aut vendant. Et doctores falsi, cum potestas adest, etiam gladio sævire solent. Princeps horum Satanas est: Verè Clemens Alex. l. 1. Strom. p. 134. 28. latrones nobis illos exhibet.

§. 3. Latio & fur Diabolus dicitur. Pseudoprophetas miscens Prophetis, quemadmodam tritico Zizania, omnes proinde qui ante Dominum venerunt, fures & latrones, non omnes quidem homines, sed omnes pseudoprophetæ, & omnes, non authenticæ ab eo missi. Habent pseudoprophetæ, nomen Propheti, cum Prophetæ sint, sed illius mendacis, & inter falsâ, & verâ quædam dixerunt pseudoprophetæ, & reuera ipsi in Ecclia prophetarunt, tanquam apostatæ illius ministri. Hoc paulo ante de Philosophiâ, & Philosophis dixerat, & veros doctores ab illis separavit. p. 133. 42. Omnes ante præsentiam Domini: fures sunt, & latrones. Omnes ergo, p. 147. l. 7. Strom. Ibi qui in sermone continentur, qui fuerunt ante suscipiam à verbo carnem, ex iudicatu generaliter. Sed Prophetæ quidem, qui à Domino fuerunt missi, & inspirati, non fures, sed ministri. Dicit itaq; scriptura. Milit sapientia ferros suos convocans cum celso præconio ad craterem vini.

§. 4. Quomodo autem Philosophi fures fuerint, libro quinto Stromatum demonstrat. Quod in posteris Philosophorum hæreticos optime quadrat; nam & ipsi quædam verâ retinent, vt falsâ condendo fallant; mendacium autem furto affine est, & aurica tentoria est, dicitur etiam de J. s. ma. & de tiv. x. o. p. n. v. ad furta mendacium manuducit, vt monet Clemens l. 1. Strom.

Adami Conzen in Evang. Tom. II.

§. 2. Hæretici etiam quamvis post Christum venerint eodem in censu locandi sunt. Ita Manichæis August. exprobrat. l. 16. c. 12. contra Faustulum. Deinde subiungit, ipsum te audisse dicentem fures fuisse & latrones omnes, qui venerunt ante te. Vnde illum audisti, hoc dicentem nisi ex Evangelio? At si hoc, quod ita credis ex Evangelio, vt tanquam ex ore Domini te audisse dicas, alius falsum esse contendat, atq; hoc dixisse Christum neget, quid tibi? quid facies? nonne Evangelicâ auctoritatem, quantum potueris viribus prædicabis: Mihi Propheta ser, illic scriptum est, quod non vis credere, ubi didicisti, quod ita rum defendere, vt hoc te ab ipso Christo dicas audisse. Ecce nos virumq; suo credimus quia Evangelio sancto credimus, ubi vtrunq; scriptum est, & Christo scripsisse Moysen. & omnes, qui ante Christum venerunt, fures fuisse & latrones. Venisse quippe ita vult intelligi, quia missi non sint: nam qui missi sunt, sicut Moyses & S. Prophetæ, non ante ipsum sed. unipso venerunt, sed eum per ipsos loquentem humiliter portauerunt. Vos autem, qui hæc verba Domini sic intelligitis, secundum vestrum ut. lectum sacro cōfitemini nullos vos habere Prophetas, qui venturum Christum prophetauerunt: & ideo vobis eum sicut voluistis, ita finxistis. Nam si aliqui sunt vstrum, quibus quidem propterea fides habenda non est, qui non nisi à vobis profertur: tamen si alij sunt, quos dicere audeatis prophetasse Christum falsa carne venturum, falsa morte passurum, falsas cicatrices dubitantis discipulis oblaturum, non dico, ex hoc ipso quam sint detestandi, atq; fugiendi, quamq; nō possint esse veraces, quibus de mendacio Christus placet: vt hoc non dicam, certe vt dicere ceperam secundum istum intellectum vestrum fures fuerunt & latrones, quoniam ante Christum venerunt, qui cum venturum quo modo predicarunt. Porro si ille intellectus est verus, vt ipsi ante Christum venisse dicantur, qui cum Christo id est, cum verbo Dei veniunt noluerunt, sed cum eos non miserit Deus, mendacia sua hominibus attulerunt: vos quoq; ipsi, quamvis post Christi passionem & resurrectionem in hoc mundo nati fueritis, fures & latrones estis: Quia priusquam vos ipse illuminaret, vt veritate ipsius predicaretis, eum anteverire voluistis, vt vestram fallaciam iactaretis.

Conueniunt satè illis ex amissim furum, latronum nomina, quia rem ipsam tenent, nec qui eos audiunt & colunt, in oculis sunt Domini, boni pastores, sed λικρολιται, quos Clemens Alexand. l. 4. Strom. lupos pro Deo coluisse docet. Est autem lupus ὄρεος & πλεονεκτης, ferus, & acquirendus auctus. Est ille ἐν τῷ ἀβυσσῶν ἢ ἰσοπέδῳ τῶν ἀλπίδων. In forn. à humanâ rapax. Eas egregiè eodem libro describit Clemens, quæ lector consulat.

QVÆSTIO II

An ad hæreticos furum & latronum ingressus pertineat?

§. 1. Calvinus ne ipse cum suis non legitime videtur ingressus, ostium & totum ovile evertere conatur. [Contendit ergo, inquit, non omnes in pastorem vel ovium numero habendos, qui externè in Ecclesia locum vident. Sed hæc demum notâ legitimos pastores à reprobis, genuinas oves ab adulterinis discerni, si ipse vnus omnium sit scopus, principium & finis.] Resp. Omnino necessarium esse, vt omnium scopus, principium, & finis sit Christus, quod quidem in controuersiam non venit, vt nec illud. Non omnes legitimos pastores, qui externum sibi locum usurpant. Illud verò necessarium omnibus sæculis monitum: vt quamvis interdum mali pastores bonotum occupent cathedras, causaque, nec continuo dignosci queant, omnes tamen ingressam in ovile considerent, quamvis eum per ostium ingrediant. Ingressus in tur aliquando mali, aut post ingressum fiant mali, de ovile confuso non disputo. Tenendum tamen est, omnes, qui derandus, aliunde ingreditur, & non per ostium esse malos, omnes fures & latrones. Hoc symbolum est pastoris mali, aut lupi sub pelle ovium larvati, si non per ostium ingre-

*Malus est
qui male
ingreditur.*

ingreditur. Quemadmodum vel legitimâ successione, vel electione rex creari potest improbus, & iniustus: nec de futuri regis integritate nos inauguratio, & diadematis fulgor certos reddit; ita nec de moribus Episcopi ordinatio. At si quis per fraudes, violentiamque, & malas artes regnum inuadat, nemini dubium est, eum non modo improbum, sed etiam tyrannum esse, in quem pro rege legitimo arma sumere fideles subditi tenentur. Nec causa eius disceptatur cuius manifesta tyrannis est. Hæc ratio tenenda est Christianis. Multa sunt in hominum consilijs, animisq; obscura, tædæta, simulata, sublatiâ sanctitatis tegit immania scelera hypocrisis, nec aduerti omnia, notarique possunt. Lupus sub pelle ouillâ aliquandiu delitescit, at si aliunde irumpat, non per ostium, si desit legitima missio, successio; iam non dubia fraus est, lupus est, ad resistendum conclamatur. Magnum in eo præsidium est rudibus, ut ubique in Dei sanctuarium vident occluso ostio per ruinas aliquid irumpere, certo statuunt hostes Euangelij esse, nec audiendos. Sanctuarium, inquam, Dei, locum externum, Ecclesiæ iurisdictionem usurpatam. Non enim doctrinam Christi, tenere aut tradere possunt, qui contra Christi mandatum irumpunt, & sibi sumunt honorem. Qui autem illa vident, & sequuntur, sponte lupi & furibus sese exponunt. Non omnes homines sunt pastores, qui pro talibus se iactant, nec oues quæ externis insignibus gloriantur, fateor; hoc vere Calvinus dicit: Verum non hoc agitur, ut negemus, hypocrisis esse in Ecclesiâ, sed ut ostendatur, quod lupos cognoscamus. Non sunt pastores omnes, qui se tales iactant, at lupi sunt omnes qui in ouile Domini iniussu irruunt. Potest latere sub ouillâ pelle lupus, at si in suâ pelle, & suo ritu appareat lupus, nemo tam verors est, pastorem ut credat. Aliquando ouium exuias induit lupus, nunquam lupinâ se vestit ouis. Scelus esse nouit, vel in suum commodum, vel dedecus mentiri; ouium sibi insignia circumdat lupus, ut fallat, luporum infamem habitum ouis abominatur. Certum est, & euident indicium furis, & latronis, si nullâ serie successione, electionis, missionis noui doctoris in Ecclesiam irumpant. Hoc consilium Christi est, ostendere tesseram quam secum ferant, dedecoris sui tessem omnes qui doctrinam Catholicam violare contendunt. Vnde enim venerunt? quâ ratione ingressi sunt? Vnde us pastorale illis datum est? Pastores veri sunt qui ad Christum adducunt, mali, qui ab eo abducunt. Præclara oratio. At qui lupi sunt semper abducunt, etsi enim adducere quandoque videantur, id tamen agunt, ut longius remoueant. Hic lupi nobis mores Christus ostendit, quem nunquam sequi ouis debet, quantumcumque amœnâ deducat viâ, ad lanienam enim deducit.

*Nunquam
ouis mace-
riam diru-
it, aut ali-
unde ascen-
dit.*

§. 3. Animaduertere igitur fideles oportet, vnde ascendant, qui veniunt, testimonia missionis exquirere est necesse, si enim in castra nemo, nisi dato signo accipitur, cur in Dei Ecclesiam admittentur ad pastorale officium, quorum mens & fides, & vocatio incerta est, imo quorum ambitio & irruptio non est dubia. Hinc monet Christus. Attendite à falsis Prophetis, Matth. 18. & 14. & Ioan. 20. Doctrinam interinoscere initio non licet rudibus, si nihil contra receptam fidei regulam inter initia disputet. Lupus ouillâ pelle tædus, quamdiu compositè inter oues degit, nondum quis sit, agnoscitur. At si perfollo pariete eum irrepere videant, nō ire per ostium, hostem nemo dubitat. Ne igitur abeant, animum intendant, quis ductor sit, pastor an lupus? Docentis personam intueantur. Insignis illa fraus est Satanæ cum audiri se postulant hæretici, non personis æstimandam fidem, sed ex fide de personis iudicandum. Non quis dicat, sed quid, ait

*Personæ in-
gressus est
spectandus.*

ascendant, qui veniunt, testimonia missionis exquirere est necesse, si enim in castra nemo, nisi dato signo accipitur, cur in Dei Ecclesiam admittentur ad pastorale officium, quorum mens & fides, & vocatio incerta est, imo quorum ambitio & irruptio non est dubia. Hinc monet Christus. Attendite à falsis Prophetis, Matth. 18. & 14. & Ioan. 20. Doctrinam interinoscere initio non licet rudibus, si nihil contra receptam fidei regulam inter initia disputet. Lupus ouillâ pelle tædus, quamdiu compositè inter oues degit, nondum quis sit, agnoscitur. At si perfollo pariete eum irrepere videant, nō ire per ostium, hostem nemo dubitat. Ne igitur abeant, animum intendant, quis ductor sit, pastor an lupus? Docentis personam intueantur. Insignis illa fraus est Satanæ cum audiri se postulant hæretici, non personis æstimandam fidem, sed ex fide de personis iudicandum. Non quis dicat, sed quid, ait

Acontius, lib. 6. stratagematum Satanæ. Hoc modo ingressus est Arius, hoc modo Photinus, alij: Hoc stratagemate Acontiano vsus est Manichæus. Crede re sibi volebant, scientiam, demonstrationemq; pollicebantur, audire se postulabant: & dum quædam vera docebant, latenter falsa ingerebant, quæ fallerent oculos etiam eorum, qui in lege Domini exercitati videbantur.

Respond. Itaq; aduertendum quis sit, an ianuæ sit vsurpator? an parietis perfollo? in disciplinis humanis ratio dictorum, non vita docentis perpenditur. Intellectu enim audita iudicantur, in religione præscribitur auctoritate; nemo enim docere finitur, nisi quem Deus miserit. Nec enim Satanæ vel certa & sancta docens audiendus est, nec Pseudopropheta eius administri. Nam ut recte Chrysostomus hom. 29. 1. Cor. docet. Diabolus ipse vsurum aliquando dicit: Primum ut rerum ordinem confundat, deinde ut Apostolorum auferat dignitatem. Postremo ut multitudini persuadeat, quo sibi attendat. Quæ ne fierent, etiâ demonum vera dicentium ora Christi obtulit. Porro ita veris sibi fidem præstauit, ut cum existimationem sibi parauerint, efficacius fallant.

§. 4. Nemo hæreticorum nostri temporis per ostium, ne quidem à principio ingressus est. Sed ipsi Deo prohibente profuierunt, Maior olim fuit in veris pastoribus scandali occasio; cum Nestorius Episcopus ante orthodoxus in medio ouili efferatus est in lupum, locum tenebat, quem iure ingressus putabatur. Nec ex ipso incestu notari lupus potuit, sed tum demum, quando refixis Ecclesiæ scitis, scripturas deprauabat, & noua dogmata inferebat. Oves autem cum hæcenus pastoris vocem audissent, mox sonante vultu lupi percussæ sunt. Discernebant autem vocem ab vultu, cum apertè fundamentum Christianæ religionis videbant quati. Non est magnum tunc discernere Spiritum, quando ad aliqua peruenit, vel perduxerit, quæ sunt contra bonos mores, vel contra regulam fidei. Tunc enim à multis discernitur ait S. Augustinus de Gen. ad literam lib. 12. cap. 14. Tarda est illa, non fera tamen lupi agnitio. At nostri sectarij omnes primo in aggressu rabiem præferunt. Missi non sunt, & currunt, ostium declinant, per ruinas, qua datavia ascendunt. Quis enim post stigmata de Ecclesia profugum, Ecclesiæ pastorem fecit? Quis Bezam proprio suorum scelerum præconio infamem in Christi ouile recepit? & oues pascendas commisit? venerunt à seipsis. Hodieque veniunt. Non enim ab vlla legitima auctoritate mittuntur. Nec possunt negare, qui per Europam sparsi sunt sectatorum cætus. Episcopos non habent, ab illis non ordinantur. Hac de re alias à me actum est. Nunc placeat ex ipsorum libris argumentum. Qui ab Episcopis ordinati non sunt, & missi, aliunde ascenderunt, nulli hæreticorum ministri ab Episcopis, vel ordinati vel missi sunt, Non habent ergo legitimū ingressum, sed aliunde veniunt. Adrianus Saravia contra Genebenses hoc demonstrat. p. 423. ad quem lectorem relego, ex quo constat, totam Galliam iudicio Britannorum veris sui Euangelij carere pastoribus.

§. 5. Non audierunt illos oues, sed etsi interdum aliqua aliquandiu deceptæ sunt, non audierunt tamen perseueranter, ut Augustinus interpretatur, & Theophylactus, aliquos *scelus* paululum seduci, deinde ad caulas tamen reduci. Quod verissime de illis dicitur, qui oues sunt prædestinatione. Aliæ oues cū audiunt, & sequuntur hoc ipso oues esse desinunt, alienum enim audiunt. Ridicula hæc fuit Bulling. in Pontificem, quæ se audiri postulet, & Christi vicariū appellat. Nam hoc ipso quod Vicariū se, & legatū Christi appellat, ad Christū nos adducit, p. quo legatione

fungitur. In ipso enim Christus loquitur, ut supra ex Augustino docui. Si enim Dominus cognomen pastoris communicat Apostolis, atque alijs Ecclesie prepositis, ut hoc loco Musculus disputat; Quid tandem peccati est, si vicarium se Christi summi Pastoris Pontifex profiteatur?

VERSUS 10. & seq.

Ego sum ostium. Per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur & egredietur, & pascua inveniet, &c.

QUESTIO I.

Quis Christo, & quis sit furi scopus?

§. 1. Furi & latroni, vnus atque idem est scopus propositus, maculare & perdere. Nam a suo pastore greges separare conantur, & a reliquo grege vniuersa Ecclesie abducere. Solitariae autem oui perendum est. Christus venit, ut vitam habeant, & abundantius habeant. Seu ut Syrus dicit: Et quod est abundantius habeant. Magnam enim gratiam, magnamque gloriam promittit, omnia abundantissime praestiturus est, & vitam, & omnia vitæ ornamenta. Studium furum describit nobis Hieronymus Commentario in c. 7. Michææ. Et dicamus scriptum de hereticis: Nolite credere in amicis, o populi simplices. & in ducibus prauis, qui se amicos & principes hereseon esse promittunt: non enim vestram salutem, sed sua querunt lucra, & deceptum gregem pedibus suis conterunt: & ei quæ tecum dormit caue ne quicquam credideris, quam non possumus aliam intelligere nisi carnem: ut non facile credamus carnis blanditijs, ne animi christia vilitijs, constantia illius edomitæ mollescat illecebris. Filius enim, qui natus à Deo est, neglecto creatore suo, blasphematur eum, à quo conditus est, dicente scriptura: Nonne pater vnus omnium vestrum? Nonne Deus vnus creauit vos? & anima coelestem despiciit Hierusalem, matrem contempnit Ecclesiam, quam qui contempserit, morte morietur.

Verissima est in nostris sectarijs Prophetia, quorum hoc caput est, Pontificem, & vnionem Ecclesie oppugnate, in cæteris facile dissident, seque mutuo tolerant.

Nunc quoque simile studium hereticorum experimur; abducunt discipulos post se, deinde lanienæ offerunt, ab Ecclesia desciscunt Catholicâ; deinde à se ipsis, alij ab alijs. Vnus erat quondam Lutheranismus: mox in centenas factiunculas dissectus est. Fieri enim potest, ut omnes errent, at vt in vnâ viam autiam, in vnum errorem omnes conspiciant, fieri non potest. Postquam enim suum singuli iudicium in sacris literis exponendis præferre cæteris inceperunt, etiam discipuli à magistris hereticis, heretici secessionem fecerunt. Cur enim Lutheri dictata reciperet Melancthon, cum ab illo quindecim sæculorum doctores videret esse contemptos.

QUESTIO II.

Quomodo bonus pastor det animam pro ouibus?

§. 1. Triplex est pastorum genus. Nonnulli sub larvâ pastorum lupi sunt, fures, & latrones, de quibus dictum est: alij mercenarij de quibus v. 12. dicitur. Boni autem pastores notam insignem proponunt: nempe. Animam dare pro ouibus. Nec modo per ostium ingressus est, quod aliquando etiam mercenarius facit. Sed postquam ingressus est: ad mortem vsque pro ouium salute decerit. Excitant quædam Conzæ in Euang. Tom. II.

tionem hoc loco, ut mihi videtur minime necessariam. An liceat pro re temporalis vitam periculo exponere? Respondent id fieri posse: nam pro opibus, pro libertate, pro famâ ferro decertare solent. An vero si leo, vel vrsus, aut sanæ lupus occurrat, præstet ouium iacturam quàm vitæ facere, non est dubium homini prudenti. Satius est pecora, quam homines laniari. Christus loquitur de pastore, qualem homines fidelem arbitrantur. Eum nempe qui feris, & furi- bus se solerter opponit, etiam cum vitæ periculo, & si non omnes eruere potest, quam plurimas tamen seruare conetur, quod ouium damna ipse sentiat. Mercenarium vocant, qui mox imminente periculo fugit. Talem se reuera pastorem Christus, imò multis, modis meliorem profiteretur, qui ideo venit, ut oves vitam habeant, & abundantius habeant, atque interim ipse sciens volens animam suam det pro ouibus, in cruce enim pro cunctis mortuus est.

§. 2. Cum data pro ouibus anima dicitur, refutatur hæresis Osiandrina, Funciana, Sociniana, qui impie negant mortem Christi fuisse satisfactionem, & lytrum perfolutum esse. Illi enim veterem Samolitanorum hæresin reuocant, & nostrâ redemptionem simplicem interpretantur liberationem, seu metaphoricam, non autem per modum lytri de pensu. Nam Matth. 20. 28. 1. Tim. 2. 6. vt & hoc loco dicitur: animam dedisse, & seipsum, additur vero ἵνα ἑσται ἀντὶ πάντων, quibus ex verbis, hæc etiam sunt exponenda. Ita enim olim Bernard. Epist. 190. & Epist. 194. & 195. & 196. contra Arnoldum de Brixia, & Petrum Abailardum disputauit, eos deinde hæreticos Synodus Romana damnauit.

Nec minus Calviniana blasphemia à Christo refutatur, cum dicit bonum pastorem esse, qui animam dat pro ouibus, in mortem scilicet, non autem in damnationem, etiam temporariam, at Calvinus morte nihil actum censet, nisi hominis damnati dolores accessissent. Ipsa parabola ostendit violenter scripturam torqueti. Bonus enim pastor, cum lupi insidiantur, fures & latrones infestis sunt, pro ouium salute non damnationis æternæ, sed mortis periculo depugnat. Nec maior sanguini Christi irogari potest, quam cum adeo leue eius precium fuisse dicitur, ut sine pœnâ hominis damnati lytrum esse non potuerit. Certum vbique precium quod pro captiuis perfolutum est in scripturâ nobis proponitur, & in sanguine consistere dicitur; Rom. 3. 24. Per redemptionem Christi sanguine factam, Eph. 1. 7. Per sanguinem, Heb. 9. 16. per mortem, 1. Per. 18. Redempti estis, non auro, vel argento, sed pretioso sanguine. Sanguine precioso, non desperatione, non damnatione preciosa redemptoris. Et Apocalyp. 1. 9. Iusti se sanguine Domini, non mortis æternæ horribilibus redemptos clamant. Maneat ergo, Christum verè soluto precio nos redemisse, & mortis ac sanguinis merito, satisfactione verâ: non pœnis damnatorum.

§. 3. Causæ cur Christi propriam redemptionem lytrum, satisfactionem negarint, Christo Socinus & causa Osiander, sumptæ sunt ex impijs Calvinianorum, & andrisini. Lutherianorum contra sanctorum merita argutijs. Sanctorum opera dicunt non esse indebita, esse creata, esse ex gratiâ. Atqui illis eisdem argumentis Osiander probare conatur diuinam solam naturam nos redemisse, iustificasse, à morte liberasse. Monstruosa eius est sententia, sed è principijs Calvinismi, & Lutherismi. Ratio eius 33. Quicquid nos à morte liberat, est Deus, non homo.

Et ratio 39. Creatura liberare non potest, non dare iustitiam.

Vide rationes 40. 42. 56. cæteras, omnes ratione carentes.

Pro temporali damno vita an impendenda?

Christus lytrum pro nobis perfoluit.

Sanguis Christi lytrum.